DE
TVMORE CAPITIS FVNGOSO POST CARIEM CRANII EXORTO

CONSENSV GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

PRAESIDE

IO. FRIDERICO CRELLIO D.

ANATOMIAE PHYSIOLOGIAE ET PHARMACIAE P. P. O.
ACAD. IMP. NAT. CVR. SOCIO
ORD. MED. H. T. DECANO
SPECTABILI

DOMINO PATRONO PRAECEPTORE
AC PROMOTORE

NON SATIS VENERANDO

DIE VI. DECEMBRIS A. R. S. MDCCXLIII.
HORIS ANTE ET POST MERIDIEM SVETIS
IN IVLEO MAIORI

PRO GRADV DOCTORIS

DISPVTABIT

AVCTOR ET RESPONDENS

IOANNES PHILIPPVS KAVFMANN
LVNEBVRGENSIS

HELMSTADII
APVD PAVLVM DIETERICVM SCHNORRIVM
ACADEMIAE TYPOG.

45

Quanquam oſſa partes corporis humani ſint fortiſſimæ ac robuſtisſimæ, reliquisque quibus illud efformatum eſt pro fundamento ac fulcro inſeruiant, adeoque injuriis, quibus partes molliores obnoxiæ ſunt, facilius reſiſtere integritatemque ſuam conſeruare poſſe videantur, attamen nec ea a variis calamitatibus & afflictionibus immunia permanere teſte experientia docemur. Mittimus in præſenti eas oſſium ægritudines, quæ ipſis a vi externa, ſubſtantiam eorum diffringente & contundente, aut connexionem cum aliis turbante, imminere ſolent. Graues hæ utique, & moleſtæ admodum ſunt, tamen apta peritæ manus repoſitione & deligatione facilius ſanantur. Nec iam varii generis tumores, qui paſſim circa oſſa obſervantur, & maiorem jam dum in ſtructura illorum interiore cor-

ruptionem teſtantur, prolixe commemorabimus: ſiquidem de his ex inſtituto in erudita Diſſertatione anno 1741 in hac alma ſub præſid. Illuſtr. HEISTERI noſtri habita egit Clar. D. D. GOECKELIVS, ad quam plura de his doceri cupientem ablegamus. Illud tamen morborum genus ſilentio præterire non poſſumus, quod caries oſſium in ſcholis medicorum appellari ſolet; hanc enim omnium læſionum eſſe maximam ac grauiſſimam, quæ ſi latius ſerpat, omnem ſæpius medentium eludit operam, nec niſi triſtiſſima membrorum extirpatione ſubinde tolli poteſt, ſcriptorum fide, & experientiæ ſuffragio, & rationis autoritate conſtare arbitramur. Inter has vero oſſium afflictiones, quæ unicuique quidem ex eorum familia inimicæ ac pernicioſæ ſunt, nulla mihi ferocior nulla acerbior, magisque funeſta videtur, quam quæ oſſa cranii, quæ cerebrum animæ ſedem ac domicilium cingunt ac muniunt, contaminare ac exulcerare ſolet. Et licet non ignota ſint exempla eorum qui a carie cranii vindicati & integræ ſanitati reſtituti ſunt, ea tamen vel ad mitiores cariei gradus pertinere, vel eorum ſanationem ſæpius ſingulari naturæ robori in acceptis ferendam eſſe cenſeo, cum grauiori quidem valentiſſima etiam corpora ſuccumbere cogantur. In cuius rei teſtimonium ad illum caſum provocamus, quem circa initium præterlapſæ æſtatis hic obſervavimus, qui multa ſane admiratione digna præbuit phœnomena, ut paucos huic ſimiles in practicorum obſervationibus relatos eſſe recordemur. Quam ob rem, cum ſtudiis in

Aca-

Academiis ad finem fere perductis, mihi lauream doctoralem ambienti specimen qualiscunque doctrinæ medicæ typis exhibendum sit, huius potissimum explicationem Benevolo Lectori exhibere consultum visum est: cum imprimis Ill. HEISTERVS cranium illud, quod in instructissimo suo rariorum anatomicorum & chirurgicorum musæo asservat, pro singulari sua in me beneuolentia mecum communicauerit, utque illud æri incidi curarem humanissime permiserit. Quod si in expositione gravissimi huius casus non ubique lectorum expectationi satisfecero, ut primos hosce meos conatus benigna excipiant censura enixe rogo.

CASVS.

Vir procerioris staturæ atque habitus corporis athletici, Potentissimi Regis Borussiæ militiæ adscriptus, triginta circiter & quatuor annos habens, non minus strenuus in castris Veneris miles, inde etiam consueta hujus militiæ præmia retulerat, cumque mala inde percepta aliquantum sopita potius quam penitus e corpore sublata essent, tandem fatalem illum morbum, quo e vivis sublatus est, contraxerat. Siquidem corpore impuris succis scatente castra sequi tenebatur, in quibus, præter victus inevitabilem ataxiam variasque aëris injurias ac vicissitudines, sæpius in locis udis ac paludosis requiescere, somnumque capere coactus fuit, corpore & imprimis capite non satis semper tecto atque munito. Vnde factum, vt tumorem in latere capitis sinistro perciperet, initio

vix nucem juglandem magnitudine excedentem, at temporis progreſſu tantam in molem excreſcentem, vt non tantum os bregmatis ſiniſtrum fere totum, ſed & partem oſſis bregmatis dextri, vltra ſuturam ſagittalem occuparet, pugnique magnitudinem æquaret, cujus faciem prout exterius apparebat Fig. I. repræſentare ſtuduimus. Licet æger nullum præter gravativum quendam capitis ſub initium ſentiret dolorem, tamen pejora metuens, medelam creſcentis in dies mali circumſpicere cœpit, cumque Medici & Chirurgi caſtrenſes, poſt varia incaſſum tentata, infauſta quæque ominarentur, & triſtiſſima eum deſererent prognoſi, Helmſtadium noſtrum, eiusque decus immortale, Ill. D. Conſiliar. Aul. HEISTERVM, Patronum Hospitem & Præceptorem meum ad urnam vsque colendum adibat, ejusque non tantum conſilium ſed & auxilium ſi poſſibile foret implorabat. Hic re uti ſolet curatius explorata atque perpenſa, dum tumor perquam durus ac immobilis fere erat, atque alios fere ſimiles jam alias ſcalpello curaverat, nullam aliam praeter operationem manualem ſupereſſe opem pronuntiavit, nec tamen certum ipſi polliceri poſſe auxilium, dum, quam profunde deſcendat, & quomodo forte cranium imo ipſum cerebrum læſerit, perſpici non poſſet, præſertim cum jam ſæpius ſenſus ſibi haud leviter turbari conqueſtus fuerit, ſed caſum hunc eſſe ejusmodi, de quibus Celſus ſcripſit, melius eſſe experiri remedium anceps, quam nullum. Cum itaque ægrotus recuperandæ valetudinis deſiderio ad ſubeundam eam animum confirmaſſet,

maſſet, præparato convenientibus remediis corpore, horis matutinis fruſtulum lapidis cauſtici, quo Ill. D. HEISTERVS ſæpius ad omnis generis tumores aperiendos vtitur, qui ex calce viva & ſale alcalino paratus erat, ad aperiendum & hunc tumorem imponebatur. Verum enim vero tribus vix elapſis horis largum, vt videbatur ex vaſis cutis ſanguiferis, inſequebatur cruoris profluvium, quod tamen cum linamentis & ſpiritu vini rectificatiſſimo ſuperimpoſitis rurſus compeſceretur, aeger bene ſe habebat, & vires admodum conſtabant. Circa veſperam ejusdem diei tumore a faſciis ſpleniis ac emplaſtro, quod cauſticum ſuis coercebat limitibus, denudato, & quantum circumſtantiæ poſtulabant dilatato, ob hæmorrhagiam iterum mox deligabatur. Vinctura ſatis iterum firmata nihil equidem incommodi ſentiebat, hinc nimis audax in eo haud levem aeger admittebat errorem, quod corpus, inſcio & invito ſuo medico, externo frigidiuſculo nimium expoſuerit aeri, & per binas integras horas in area domus, rudibus tunc temporis ventis undique pervia, ſteterit atque ambulaverit; unde factum, vt brevi poſt horrore ac poſtea membrorum omnium laſſitudine, extremarum partium horripilatione, motuque contremiſcente, poſtque aliquot horas aeſtu ac pulſu febrili, ſudore deinde largo per vniverſum corpus prorumpente corriperetur, quæ febris, ordinatis licet convenientibus remediis, illum per totum morbi decurſum non deſerebat. Poſtridie cum Ill. D. HEISTERVS, comitantibus ipſum compluri-

bus Medicinæ ſtudioſis, quibus & ego ſemper interfui, ægrotum renovandae deligationis cauſſa viſitaret, novus apparebat tumor inflammatorius, qui totum os frontis lateris ſiniſtri vsque ad oculi ſiniſtri palpebram occupabat, cui diſcutiendo accommodatum epithema imponebatur; antiquo vero tumori, ex quo remotis fasciis ichor cruentus effluebat, vnguentum ex terebinthina & melle roſarum applicabatur, interim vires frangebantur, & cum inquieta corporis jactatione etiam delirium, quod, non obſtantibus remediis præſtantiſſimis, augebatur, accedebat. Cum ſequenti die accederemus, ægrotum oculis clauſis & labiis lividis moribundo ſimilem deprehendebamus, vt non niſi difficulter ad novam excitari poſſet deligationem. Qua peracta, aliquamdiu poſt, convulſiones vtriusque pedis accedebant, tandemque circa meridiem viribus penitus fractis miſeram mortalium cum vita feliciori commutabat. Cadaver poſtea ab Excell. Dom. PRAESIDE diſſectum ſequentia obtulit phænomena: Integumentis capitis ſtudioſe ſeparatis in conſpectum veniebat tumor fungoſus, ex rubro nigrescens, ex ipſo cavo cranii perforati emergens; eo enim ope cultri anatomici exterius remoto cranii ſubjecta pars fœda carie exeſa ac conſumta apparebat. Cujus veram conſtitutionem figura ſecunda & tertia a parte cranii exteriore & interiore exhibui. Totum os bregmatis ſiniſtrum vsque ad illum locum, vbi muſculus temporalis eidem adhæret, aſperum, poroſum, & in minutas ſquamulas inordinato tractu reptantes, interjectis foraminulis reſo-

refolutum, ita vt fuper coronalem etiam futuram cariofa illa erofio verfus offis frontis dexteriorem partem excurreret, & ad dextrum etiam os parietale trium digitorum latitudine fpargeretur, in medio hiatus ingens, cujus diameter tres pollices magnitudine æquabat, confpicuus erat, vt tota illa portio offis bregmatis confumta, futura fagittalis deleta, & pars aliqua dextri etiam offis ablata effet, tota peripheria hujus foraminis inæqualis & prominentiis acutis, aliis longioribus, aliis minoribus, exafperata erat. Digiti circiter transverfi, ab hoc majori, diftantia, aliud minus foramen immediate fupra lambdoideam futuram in finiftro bregmatis offe comparebat, pollicis circiter latitudine, vbi tamen lamina interior nondum penitus confumta erat. Parte cranii fuperiori ablata in interna lamina latius adhuc proferpfiffe cariem cernere licebat, vt non folum hiatus ille magnus interius latiorem peripheriam occuparet, fuperftite vndiquaque in margine ad digiti latitudinem exteriore lamina, fed etiam arrofio illa morbida verfus magnam partem offis frontis, eo loco vbi proceffus falciformis duræ matris adhæret, excurreret, & ad latera quoque profundius quam in fuperiori tabula defcenderet. Cranio itaque remoto, fungofam illam excrefcentiam e dura matre ipfoque cerebro vitiato enatam effe manifeftius patebat, cujus parte fuperiori horizontaliter refecta, ventriculum fuperiorem lateris finiftri ichore corrupto nigricante repletum, fubftantiam ejus inflammatam ac fphacelatam, ac inferiorem etiam medullarem partem

tem

tem ad basin fere cranii vsque e regione ossis petrosi consumtam, plexum etiam choroideum affectum, sicque ad tertium ventriculum malum propagatum cernebatur. Etsi vero ex his sedes mali mortisque causa satis appareret, tamen in adstantium gratiam thorax etiam & abdomen aperiebantur, in quibus pleraque viscera sana reperiebantur, nisi quod lobus dexter pulmonum pleuræ & inferius diaphragmati, sinister pericardio & diaphragmati valide adhæreret, substantia, hinc inde tuberculis scirrhosis repleta; etsi nunquam de difficili respiratione conquestum esse constaret. In abdomine hepar in molem insignem excreverat, & pluribus quam consueto more locis cohærebat, omentum etiam inferius juxta pelvim cum vtroque peritonæi latere & colo adjacente adeo firmiter concreverat, vt in latere dextro arcum coli multum deorsum traxerit, alterique ejus portioni veluti alligaverit: quæ dissertationem Excellentissimi D. PRAESIDIS, de viscerum nexibus insolitis, iisdem diebus propositam, egregie illustrabant atque confirmabant.

§. I.

Ossa corporis humani, etsi firmiore fibrarum suarum arctissime sibi applicatarum cohæsione omnem fere vasorum accessum arcere, adeoque a læsionibus etiam, quæ a fluidorum corruptione in partibus mollioribus excitari solent, immunia esse primo intuitu videantur, accuratius tamen considerata, pluribus abundare vasibus, vitalem laticem ad nutri-

tionem

tionem eorum afferentibus reperiuntur. Periostium enim, sensilissima illa membrana, eadem non solum cingit, sed fibras etiam intra eorum substantiam immittit, quæ nihil aliud, nisi subtilissimæ vasculorum, quibus ipsum abundat, propagines esse videntur, quæ non solum, per omnem eorum substantiam dispersæ, materiam nutritiam apponunt, sed & subtile ibidem oleum lubricandis iisdem necessarium secernunt, & pro diversa eorum fabrica, nunc in ossibus extremitatum cylindricis in cavitates interiores sub nomine medullæ recondunt, nunc in spongiosis ossibus intra cellulas eorum deponunt, in cranii vero ossibus ad diploen utrique illorum laminæ interjectam convehunt. Quamdiu itaque vitalis humorum circuitus per hæc vasa viget, integritas ipsorum ossium conseruatur, eademque colore suo ex albo cœrulescente, superficieque æquali & polita, sanitatis notam præ se ferunt.

§. II.

Quamprimum vero sanguinis lymphæque ad hæc loca accessus intercipitur, vel progressus per eadem impeditur, omnia illa mala, quæ in partibus corporis nostri reliquis ab obstructione, stagnatione, inflammatione, aliaque humorum corruptione excitari solent, in ossibus etiam metuenda sunt, tanto majori cum periculo, quo magis illa in abscondito latent, adeoque tam internorum quam externorum remediorum ad partem adfectam adplicationem, indeque sperandam restitutionem, difficiliorem red-

dunt:

dunt: unde brevi ipsius ossis corruptio sequitur, quod proinde colorem suum naturalem amittit, & sub initio pallide albicantem, mox flavum, denique nigrescentem adsumit, superficies illius aspera & inæqualis apparet, denique vero substantia ejus friabilis redditur, penitusque exeditur, & in foetidum ichorem colliquatur.

§. III.

Facile patet, hanc ossium læsionem nunc ab injuriis externis, nunc ab interna humorum dispositione originem suam ducere posse. Omnia enim vulnera, quæ ad ossa usque penetrant, simulque periostium adficiunt, ejusque cum osse subjecto cohæsionem tollunt, in parte hac membrana nudata commercium vasorum tollunt, debitoque illam nutrimento privant, sicque partem ad citam necrosin disponunt, tanto certius secuturam, si pars ista ossis aperti aëris exterioris accessui exponatur, indeque vascula ejus constringantur, vel pinguibus aliisque vnguinosis obstruantur. Imo etiam in ejusmodi læsionibus, quæ clausis adhuc tegumentis externis ad periostium penetrant, materiaque acri purulenta eo deposita illud corrumpunt, similis effectus vix evitari potest. In eo tamen hæc ossis, a periostio ab externa violentia male adfecto, corruptio, si corpus ceteroquin sanum, humoresque blandi & euchymi fuerint, meliora sperare jubet, quod læsi separatio, deperditique restitutio facilius succedat: siquidem etsi vasa loco læso immediate substrata soluta fuerint, eadem tamen

succo

ſucco laudabili a vicinis ſuppeditato promte ſatis regenerantur. Multiplex enim experientia docuit, ex interioribus ſuccreſcentia vaſa brevi iterum membranam deficientem reſtituiſſe, ſicque os ab vlteriore ejus corruptione præſervaſſe, dummodo aëris externi frigus provide arceatur, vtpote qui tenera illa vaſcula, a quorum integritate omnis ſanationis ſpes pendet, conſtringendo, ea ad transmittendos ſuccos inepta reddit atque emortua; quod idem de pinguibus obſeruatur, quæ poros ſubtiliſſimos obſtruendo regenerationem impediunt. Quodſi etiam exterior vna alteraue oſſis lamina jamdum a cauſſis commemoratis corrupta fuerit, vt cum ſanis amplius cohærere nequeat, ſed tanquam pars vita carens ſeparari debeat, hoc ejusdem naturæ beneficio fieri videmus: ſiquidem vaſa ſubſtrata adhuc integra ſenſim ſuccreſcentia ſuperiorem a nexu cum reliquis diſſoluunt, atque ſeparant, quod *exfoliationem* appellamus, nouamque in illius locum reſtituunt, dummodo impedimenta exterius remoueantur, & balſamicis congruis vaſa roborentur. Quodſi difficilius etiam tardiusue hæc corrupti a ſano ſeparatio ſuccedat, ſi ſoli naturæ relinquatur, ars illam promouere multis modis valebit: vt enim acriorum remediorum adplicationem nunc taceamus, vel ſolam terebrationem in pluribus oſſis adfecti punctis inſtitutam vaſorum ſuppoſitorum citiorem prouentum, ſicque corrupti ſeceſſum inſigniter promouere compertum eſt, vt ad fortiora illa remedia, quæ omnia oſſa ferre non poſſunt, accedereneceſſe non ſit; ſiquidem alias in profundiori oſſis

corruptione nunc lima vel ſcalprum raſorium, quibus pars mortua aufertur, donec ad ſanum perveniſſe color naturalis teſtatur, nunc cauteria eundem effectum præſtitura, commendantur. De quorum adplicatione tanto minus prolixi erimus, quo luculentius hæc a præſtantiſſimis noſtri ævi Chirurgis expoſita ſunt, quos inter Celeberr. HEISTERI Chirurgiam P. I. L. V. C. VIII. plura de his ſcire cupienti commendamus. Illud tamen omnibus his modis obtinetur, vt ſic pars illa, ab injuria externa deſtructa, a commercio cum ſanis, quam primum fieri poteſt, remoueatur, atque in locum illius, ope laudabilium ſuccorum a vaſis ſuppoſitis atque vicinis allatorum, noua reſtituatur, ſuoque perioſtio denuo obtecta externi etiam vulneris coalitum permittat. Quamdiu enim oſſis corruptio aliqua adhuc ſupereſt, neque partium incumbentium conſolidatio ſuccedit, neque ſi etiam cicatrix aliqua obducatur, diu illæſa manebit; ſed oſſe latius interea deſtructo, molles etiam partes inflammatione & vlcere mali moris denuo corripientur. Vnde etiam potiſſima hæc medentium cura eſſe debet, vt ſi in eiusmodi læſionibus gravioribus ſigna aliqua oſſis labe infecti compareant, atque acceſſus oculis manibusque ad ſedem mali non pateat, eam in aprico, dilatato exteriori vulnere, ſiſtant, ne dum illa intacta relinquitur, vlterius progrediendo immedicabile demum malum reddatur; quod notabili inter alia exemplo Celeb. SLEVOGTIVS Diſſ. de *Carie Cranii* Jen. 1695. habita confirmat, dum chirurgus læſionem cranii ab immaturo piro, ex al-

to

to in dextrum ſinciput projecto, non obſtantibus grauioribus ſymptomatibus tanquam læſionem ſolorum integumentorum tractauerat, & neque puri exitum procurauerat, neque os læſum detexerat, donec cranio ſecundum tractum totius ſuturæ ſagittalis penitus exeſo, materia ad duram matrem delata eandem ſimul corruperit, miſerumque ad mortem deduxert.

§. IV.

Ex quo ſatis intelligitur, quanto deterioris conditionis illi cenſendi ſint, quibus ejusmodi vitia ex prava humorum diſpoſitione interna oboriuntur, ſiquidem illa tacite ſub initium radices agunt, neque ante facile manifeſta ſui indicia edunt, quam magnam jamdum oſſium labem ægre reparandam induxerint, neque etiam, ſi demum, exterioribus in conſenſum tractis, erumpant, promptam admittunt medelam, cum a vitiatis humoribus ſuccus ille blandus, qui ad corruptas partes ſeparandas, atque novas reſtaurandas adeo neceſſarius eſt, ſuppeditari nequeat. Sæpius autem proh dolor contingit, ut in corporibus impuris, fluidorum viſciditate atque acrimonia laborantibus, materia peccans circa oſſa hæreat, atque in ſubtilisſimis vasculis, quæ partim intra laminas ſubſtantiam eorum conſtituentes decurrunt, partim ad medullam feruntur, ſtagnando inflammationes peſſimi generis excitet, ſiquidem ichor ex minus laudabili ſuppuratione generatus, cum nullum exitum inveniat, quo diutius ibidem hæret, eo majorem acrimo-

niam contrahit, vicinas undique partes inficit, & medullae inprimis oleo junctus pessimam naturam induit. Vnde vel in tumores demum ad exteriora vergentes ossa elevat, nunc vehementissimo dolore spinæ ad instar infixæ molestos, quos *spinæ ventosæ* nomine propterea insigniverunt, nunc magis indolentes, *exostoseos* nomine venientes, vel latissime serpente carie omnem ossis substantiam depascit. Quicquid itaque naturales excretiones, quibus alias excrementitiæ partes e corpore proscribuntur, sufflaminat, atque constricto inprimis corporis habitu, motum humorum ad interiora auctiorem reddit, periculosos ejusmodi in ossibus morbos metuere jubet: inprimis si humores jamdum a naturali temperie declinantes peccantis materiæ exitum in exterioribus partibus quæsiverint, inde vero perversis artificiis retropulsæ, aut aliis ex causis retrocedentes, acquisita deteriori indole ad penetralia corporis ruant.

§. V.

Inprimis si venereo miasmate inquinati fuerint humores, illius vehementia sæpius tristes ejusmodi eventus in ossibus producere deprehensa est. Vti vero illud sæpissime impuro cum infectis commercio contrahitur, suamque vim sub initium potissimum circa partes, quibus conceptum est, exserit, partesque genitales varie inflammando atque rodendo primum se manifestat: ita exulcerata prostata, indeque per gonorrhœam facta puris excretione, non facile latius serpit, quamdiu materiæ corruptæ eua-

euacuatio per has vias ſuccedit, aut in proximas forte glandulas inguinales, mediantibus vaſis lymphaticis cum genitalibus communicantes, depoſita excitatis bubonibus exitum quærit. Si vero imprudenti, at nimis frequenter ab imperitis probato, conſilio ſine ſufficienti correctione gonorrhoea præmature ſiſtitur, aut bubones repellentibus diſſipantur, intra vaſa receptum virus totam humorum maſſam contaminat, viresque acquirit eundo, & non ſolum partes molliores ac glanduloſas, inprimisque palati & faucium regiones occupat, peſſimisque vlceribus depascit, ſed demum etiam in ipſis oſſibus figitur. Si enim vegeto ſatis humorum circuitu ſubtilior, at ſimul etiam acrior reddita fuerit, vt per reliquas laxiores partes ſine adhæſione tranſire poſſit, majorem tamen reſiſtentiam in tranſitu ſuo per oſſium vaſa deprehendit, ibidemque ſiſtitur. Vti vero extremitatum oſſa majora ſubinde occupat, ita frequenter admodum cranii oſſa denſiora petit, ibidemque excitatis gravisſimis plerumque doloribus, noctu inprimis ſævientibus, non ſolum vaſa perioſtii deſtruit, ſed intra diploen illorum hærens longe lateque ſerpit, donec exeſa utraque lamina corruptum liquamen partim ad exteriora effundit, & ſic integumenta quoque lædit, partim ad duram matrem deponit, peſſimisque ſymptomatibus eandem afficit. Quantum in oſſibus cranii erodendis valeat venereum virus ex CHESELDENII ſplendida Oſteographia inter alia diſcere poſſumus; in qua cum morbidorum etiam oſſium varias deformationes

nes exponat, Tab. XLI. XLII. tria crania exhibet, in quibus non ſolum ſubſtantia oſſea late eroſa, & inæqualis reddita ſiſtitur, ſed variis etiam locis utraque tabula conſumta cernitur, ut dura ſub his mater in conſpectum prodierit; inſimulque notat, quod in una ægra, cujus cranium illa tabula exhibetur, nullum fere os ſanum integrumque poſt mortem deprehenſum ſit, unde Tab. XLVIII. os femoris, tibiæ, fibulæ, humerique miſere in eodem ſubjecto carie defoedata delineat.

§. VI.

Eandem etiam funeſtæ, quæ noſtræ objectum eſt diſſertationis, cariei cauſſam extitiſſe, ipſius ægri, dum viueret, relatio confirmabat, vtpote qui nullius læſionis externæ, olim in loco adfecto acceptæ, memor, a qua prima ſtagnationis aut effuſionis humorum indeque ſecutæ cariei origo repeti potuiſſet, lue tamen venerea, quæ gonorrhœa virulenta & bubonibus ſe manifeſtauerat, antea ſe laboraſſe confitebatur, quibus cohibitis & repulſis ſe ab omni vlteriori periculo immunem eſſe crediddiſſet. At vero non penitus infractam fuiſſe acrimoniam, ſed effectus duntaxat in exterioribus perceptos ſuppreſſos, ipſamque labem ad interiora delatam eſſe triſtis demum eventus docuit. Ille nihilominus de tam periculoſo, quem intra ſinum fovebat, hoſte nimis ſecurus, caſtra ſecutus aduerſus hoſtes alios vadit, ibidemque omnibus injuriis, quæ expeditionem, hybernam inprimis, comitantur, expoſitus, grauiora con-

contraxit mala. Siquidem a frigidiore humidoque aëre, in quo dies noctesque degere, somnumque sæpe locis paludosis humi prostratus capere coactus fuit, omnem per habitum corporis exspirationem, qua ceteroquin multæ impuritates e corpore proscribuntur, cohibitam, sicque constrictis exterioribus, ad nobiliores partes compulsos fuisse humores facile colligitur. Ipsis præterea grauioribus, quæ in itinere, vigiliis nocturnis, aliisque bellicis occupationibus militi subeundi sunt laboribus, vt alios forte in diæta commissos errores taciti prætereamus, humores vehementius commotos, indeque magis acres redditos, tanto majori impetu in vasis suis destruendis egisse, non obscurum esse potest; cumque per ossium inprimis compactiorum substantiam trajiciendos humores maxima inuenire obstacula supra jam monitum sit, in cranii potissimum ossibus sedem suam fixit, ibidemque late diffusam cariem induxit. Qua occasione illud mirum videri poterat, quod de vehementioribus doloribus illo tempore perceptis non conquestus fuerit, qui alias, acrimonia venerea hæc loca arrodente, noctu inprimis molesti, & fere intolerabiles esse solent; attamen cum hos eo potissimum tempore, quo calore lecti humores rarefacti ad locum adfectum ruunt, percipi constet, extra hunc minus atrociter sæuientes, hinc forte contigit, vt minus interarma illis adfligeretur: vt taceamus insignem etiam subjectorum in ferendis doloribus diuersitatem, qua alii confirmatiori habitu gaudentes vix ab iis adficiuntur, quæ delicatioribus non su-

ſtinenda videntur. Semel vero corrupto pericranio, ſenſu exquiſitiori prædito, inde per ipſam oſſis ſubſtantiam latius proſerpens malum vix adeo inſignem ſæuitiæ ſuæ perceptionem excitabit. Sic itaque tacitis progreſſibus increſcens malum, demum ad ipſas menynges perrexit, & prima tumoris fundamenta jecit.

§. VII.

Optimo ſane conſilio ſibi proſpexiſſet, ſi vel hoc novo phaenomeno commotus ſtatim de convenienti medela ſollicitus peritis rem aperuiſſet, neque, quod in his caſibus ſæpisſime magno ægrorum damno fieri ſolet, parva hæc initia contemſiſſet. Spes enim erat, tunc non ſolum internis remediis humorum intemperiem corrigi, ſicque ulteriorem mali progreſſum impediri potuiſſe; atque, licet his etiam corrupta oſſis pars iterum emendari non potuiſſet, fonte mali integumentis remotis detecto demortuum a ſano ſeparari, & ſic perditam reſtitui potuiſſe ſanitatem non dubitamus. Siquidem plura apud Chirurgiæ Scriptores proſtant exempla, quod inſignes oſſium etiam cranii partes carie corruptae, ſi tempeſtiue ad illa remouenda acceſſerint artifices, tam felici ſucceſſu ablatæ fuerint, vt nouum deinde tegmen mollius ſub initium, demum calloſum redditum, ſuccreſcens ea ex voto conſolidauerit. Memorabile inter alia exemplum Clariſſ. GOTHOFREDVS SAND Diſſertatione, quam *de fungo cerebri feliciter exſtirpato* conſcripſit, & Regiomonti anno 1700. edidit, latioris

cariei

cariei, ab inflammatione & pure ſub cranio collecto inductæ, conſignauit. Siquidem poſt cephalalgiam inſignem, indeque ortum integumentorum capitis tumorem inflammatorium, cum abſceſſu, licet aperto, & quantum fieri poſſet mundato, vulnus ad coalitum perduci non poſſet, ſed tenuis ſanies profundius originem ducens ex eo promanaret, & immiſſo in orificium ſtilo, ad interiora malum tendere innoteſceret, ac denudato oſſe, illud in concurſu ſagittalis non minus & coronalis ſuturæ aſperum & ſcabrum deprehenderetur, adplicato trepano exemtum oſſiculum tota interiore lamina cariem paſſum, atque ſub illo fungoſa caro latius expanſa cum pure erumpente cernerentur, aliam viam nullam ſupereſſe intelligebant medentes, quam vt tribus diſtinctis locis oſſis ſani partem trepano perforarent, & ſerrulis minoribus interſtitia foraminum modiolo factorum diſcinderent, atque eleuatorio poſtea adplicato reliquas oſſis partes eximerent, ſicque omni carioſo remoto, ipſam etiam inchoantem duræ matris in fungoſam carnem mutationem conuenientibus remediis tollere ſtuderent; quibus ex voto ſuccedentibus, facta marginum oſſis deſquamatione, poſt aliquod tempus interſtitium illud nova carne ſenſim indurata replebatur, atque a capitis dolore & ab omni labe immunis diu ſuperſtes remanebat. Non minus elegantes, ac notatu dignæ, de magna oſſium carioſorum parte, pluribus trepanis feliciter exciſa, obſervationes in Tomo I. Commentariorum Academiæ Regiæ Pariſienſis Chirurgicæ, qui hoc anno Pariſiis prodiit, Diſſer-

ſertatione *de cranio pluribus locis per trepanum aperiendo* pag. 262. ſqq. occurrunt: ſiquidem in alio poſt tumorem in vertice apertum, pus fœtidum admodum plorantem, caries palmæ latitudine, cum foramine amplo in medio conſpicuo inueniebatur, ad quam tollendam, cum alia remedia fruſtra tentata eſſent, ad trepanum confugiendum erat, quod octo diſtinctis locis in peripheria oſſis carioſi, applicari debebat, vt illud totum auferri poſſet: in alio, qui ſimili tumore correptus erat, vnde potisſimum interior tabula latius quam externa exeſa erat, vt ipſa etiam duræ matris & cerebri ſuperficies, duorum digitorum latitudine, male affectæ eſſent, trepano variis in locis applicato, aliorumque inſtrumentorum apparatu, tantum de osſibus auferendum erat, vt hiatus, quinque pollices longus, quatuor latus, pateret; Nihilo minus in vtroque, prægresſa exfoliatione, magnum illud interſtitium noua carne repletum, ægrosque, cicatrice integumentis inducta, perfecte ſanatos dimiſſos eſſe memoratur. Qua occaſione pag. 268. de modo, quo ejusmodi foramina, ſiue ampliora, ſiue minora, obturentur, disquiritur, & carnem illa replentem, poſtea in callum indurandam, nunc e dura matre exſurgere, & ſolam ſufficere, nunc cum alia ex diploe osſis reſidui emergente jungi, ſicque deperditum reſtitui notatur; Quam diverſitatem CELSVS jamdum annotavit, dum Lib. VIII. c. 4. circa finem de calvæ conſolidatione his verbis concludit: Si bene res cedit, incipit ab ipſa membrana, vel ſi os eo loco duplex eſt, inde quoque caro

carō increſcens, id, quod inter oſſa vacuum eſt, replet. Quem vltimum modum pro maxime naturali atque perfectisſimo habemus, ſiquidem cum illo, quo alia etiam oſſa, fibris e parte ſana productis, regenerari nouimus, quemue etiam in partium mollium vulneribus conſolidandis obtinere quotidie cernimus, maxime conuenit: minimum illæ productiones, quæ a ſola menynge enatæ, & cum integumentis externis junctæ ſunt, tantam ſoliditatem vix nanciſcentur, quanta ab oſſeo tegmine exſpectari poterat, etſi ad defendendum aliqua ex parte cerebrum forte ſufficiant.

§. VIII.

Verum enim vero, cum æger ne illo quidem tempore de tollendo malo ſollicitus eſſet, in pejus quotidie ruere, difficilioremque reddere medelam cœpit. Siquidem cum ichor ille, ex deſtructis diploes vaſis generatus, nullum inueniret exitum, internam cranii tabulam, quam ob teneritatem, qua externam multum ſuperat, vitream adpellant, demum perrumpebat; hanc enim, vt in plerisque hujus generis obſeruationibus notatur, in noſtro etiam caſu citius latiusque exeſam fuiſſe, autopſia demto cranio euincebat, vti figura noſtra tertia illud exprimere ſtuduimus, & in recenſione caſus fuſius deſcripſimus. Supra duram vero menyngem depoſita ſanies, fibras ejus arrodens, primam fungoſæ protuberantiæ occaſionem dedit, ſiquidem, continuante in ſuppoſitis vaſis adhuc integris vitalium humorum adpulſu, læſæ quidem fibræ denuo ſuccreſcunt, at ſuperficie non debite

mundata in carnem ejusmodi luxuriantem attolluntur. Cum vero demum externa etiam osſis lamina exederetur, atque totum os latius in dies conſumeretur, ſicque tegmen illud oſſeum, quod ſubſtratas partes coercet, remoueretur, intra ipſum osſis hiatum menynx aſcendebat, atque ab inæquali foraminis margine, protuberantibus hinc inde acutis feſtucis, perpetuo irritabatur, majorque ſic humorum adfluxus concitatus largius etiam tumoris incrementum promouebat. Cum vero laxata ſic tunica minus valide ſubjectum cerebrum conſtringeret, ipſius etiam ſubſtantia humorum, valida ſatis ui cordis eo adpellentium, impetui cedebat, & ſenſim in tumorem pariter fungoſum adſurgebat.

§. IX.

Duplicis eſſe generis fungos poſt læſionem cranii emergentes, alios, qui duræ ſolum matri adhæreant, alios, qui ex ipſa cerebri ſubſtantia emergant, jam dum Wilhelm. Fabric. HILDANVS Obſervat. Chirurg Cent. II. Obſ. 36. notauit. Priores integra dura matre enaſcentes rarius, niſi adfluxus humorum ſupra modum magnus ſit, adeo magnos fieri cenſet, vt extra vulnus promineant, faciliusque medelam admittere; poſteriores vero, rupta dura menynge, promtius multo, eleuata pia matre, in altum adſurgere, atque extra oras vulneris protuberare, omniumque eſſe periculoſisſimos, atque vt plurimum lethales, monet. Ad priorum cenſum pertinuiſſe crediderim, fungum illum, de quo Cl.

SAND-

SANDTIVS in Diſſertatione ſuperius commemorata egit, vtpote quem duræ matris ſolum exteriori parti ſub oſſe corrupto adhæſiſſe, neque adeo inſignia incrementa cepiſſe, cerebrum vero ſub illa integrum manſiſſe, adcuratius inſpicienti patet; vnde etiam detecta mali ſede facilem ſatis medelam admiſit, minus vero adcurate fungus cerebri in rubro adpellatus eſſe videtur. Neque vero ſolius etiam duræ matris fungos adeo arctis ſemper limitibus contineri, exemplum a Cel. IO. SALTZMANNO adnotatum docere poterit, quod magnam cum noſtro analogiam præ ſe fert, niſi quod ab ictu externo prima ejus origo deducatur: illud non ſolum in Commentariis Acad. Scient. Petropolitanæ Tom. III. pag. 275. ex ejus litteris excerptum breuiter commemoratur, ſed fuſius etiam in Actis Acad. Cæſar. Nat. Cur. Vol. II. Obſervat. C. ab eodem deſcriptum legitur. Tumor ille, os frontis & bregmatis lateris ſiniſtri occupans, ad oui gallinacei magnitudinem ſub integumentis excreuerat, qui, ob concitatos vehementes dolores inciſus, parum materiæ purulentæ fuderat, cumque, portione ejus reſecta, reliquias ſuppuratione, ſub initium ex voto ſuccedente, tollere ſtuderent, undecimo tamen die, vomitu bilioſo & deliriis correptus æger obierat, ſpemque medentium fruſtrauerat. Impetrata ſectione, in ipſo cranio hiatus inſignis magnitudine oui gallinacei patebat, interna tabula magis quam externa carie exeſa erat, dura mater eo in loco in plicas corrugata & veluti calloſa reperiebatur, e qua caro fungoſa enata, eique firmiſſime adnata eſſe videbatur:

batur: inter duram matrem & cranium latius expansa atque multum compressa, foramini firmiter impacta, & undique adhærens, ejus inæqualitates profunde subiit, vt cranium vi auellendum esset, tumorque situm mutare non posset; de læsa vero substantia cerebri nihil additur, quod profecto ab accuratissimo anatomico, si quid in eo notatu dignum occurrisset, non fuisse omissum certo confidimus. Vt adeo injuria CELSVM, qui tale duræ matris incrementum præternaturale Lib. VII. c. 4. commemorat, a Cl. GERARDO VAN SWIETEN accusari crediderim, ac si cerebri ipsius fungum pro duræ matris tumore perperam habuerit. Siquidem ordo propositorum satis evidenter ostendit, eum accurate de duræ matris vitiis a se observatis agere. Primo enim de inflammatione duræ matris his verbis tradit: *Si membrana per inflammationem intumuerit, infundenda erit rosa tepida.* Post subjicit: *Si usque eo tumebit, ut super ossa quoque emineat, coercebit eam bene trita lenticula, vel folia vitis contrita, & cum recenti vel butyro vel adipe anserino mixta;* Atque his statim annectit: *At, si parum pura membrana videbitur, par modus ejus emplastri & mellis miscendus erit.* Tales vero tumores neutiquam inter mera figmenta referendos, sed duræ matris fungos potius accurate ab iis, qui cerebri substantiam occupant, distinguendos esse, vel ea exempla quæ, hoc paragrapho adduximus, evincere possunt; vnde potius ab aliis autoribus subinde minus accurate indagatos falso nomine pro cerebri fungis descriptos, sicque rariorem priorum mentionem factam esse censeo. §. X.

§. X.

De ipſius cerebri fungis recte quidem modo laudatus Cl. VAN SWIETEN T. I. *Commentarii in* BOERHAAVII *Aphoriſmos de cognoſcendis & curandis morbis* p. 439. & 484. monet, quamdiu dura mater adhuc integra ſit, raro ipſius cerebri fungos enaſci, ſiquidem firma hæc membrana ſat arcte conſtringat ſuppoſitam cerebri ſubſtantiam, hac vero demum ſoluta vaſa cerebri, hic tunicis elaſticis deſtituta, fluidis, valida cordis contractione eo propulſis, minus reſiſtere poſſe, adeoque quam maxime dilatari, & in miros illos tumores eleuari. Interim nec hoc in uniuerſum obtinere inſigne inter alia exemplum, in ſupra citatis Commentariis Acad. Chirurg. Pariſ. p. 227. relatum, confirmat. Cum enim ægra acerbis per plures annos capitis doloribus vexata, adhito fruſtra trepano, vbi nulli ſub cranio effuſi humores, nulla menyngis corruptio, præter majorem ejus tenſionem comparebat, hujus etiam inciſio nullum leuamen afferebat, tandem obiret, poſt ſectionem cranio ablato tres cerebri fungi in conſpectum venerunt, e ſubſtantia ejus corticali enati, duræque matri adhærentes, quæ illo loco admodum craſſa inueniebatur, os vero ſuperimpoſitum ita attenuatum erat, ut vix folium chartæ, qua ad ſcribendum vtimur, craſſitie æquaret. Ex quo ſatis apparet, tantum interdum eſſe humorum impetum, vt non mollis ſolum cerebri ſubſtantia, ſed ſuperincumbens etiam membrana, imo os ipſum cedere, etſi non ſine inſigni dolorum exacerbatione, cogatur. Multo

igitur facilius continget, ſi parte caluariæ carioſa corruptione ablata, menynx, eo loco a preſſione libera, relaxata, atque intra hiatum propulſa fuerit, vt aliqua naturali major expanſio, ob imminutam duræ matris conſtrictionem, in ipſo etiam cerebro inſequatur; etſi illam multo celerius diffundi facile largiamur, ſi, prorſus aperta menynge, nullum plane obſtaculum humores vaſa debilia dilatantes inueniunt. A ſubito enim incremento, vna cum texturæ laxæ & ſpongioſæ ſimilitudine, fungorum nomen his tumoribus adhæſiſſe facile coniicimus. Mira ſatis ejusmodi tumorum celerrime increſcentium exempla HILDANVS in ſuis obſeruationibus nobis exhibet: nonſolum enim Cent. I. Obſeru. 15. pueri quatuordecim annorum meminit, in quo, poſt cranii fracturam & meningis dilacerationem, exortus ſit e vulnere fungus, qui intra viginti quatuor horas ita excreverit, ut magnitudine ovi gallinacei extra cranium emineret, qui tamen ab ipſo fomentis & pulveribus nervinis atque exſiccantibus percuratus fuerit, ut intra quatuordecim dies ſubſederit. Sed longe magis admiranda, imo ſtupenda prorſus videtur hiſtoria Centur IV. Obſer. III. ex litteris IOANNIS DE BVRGO deprompta, qua puer memoratur, ex cujus cranio poſt trepanationem ob pus intus latens, quod ſub ipſa operatione cum impetu proruperat, inſtitutam, membrana fungi inſtar eminuerit, quæ cum cohiberi, quo minus latius expanderetur, non poſſet, filo circumligato conſtricta atque reſecta fuerit, ubi tamen brevi nova portio ad trium digitorum altitudi-

nem

nem ſuccreverit, denuo reſecanda, quod aliquoties iteratum fuerit, ut cerebri portio ad pugni magnitudinem exciſa fuerit, ægro nihilominus, etſi negligentius tractaretur, præter ſpem convaleſcente, poſtquam reliqua cerebri portio paulatim ſubſediſſet, callusque foramini innatus eſſet. Felices merito prædicandi, qui tam atroci malo correpti, tandem tamen medentis dexteritate, naturæ robore, ne dicam fato, adjuta, ex eodem eluctantur; ſæpius enim vel providiſſimam curam ob indicationum hic obſervandarum gravitatem irritam fore facile perſpicimus; partim enim luxurians illa portio, quæ ad priores anguſtias reduci nequit, removenda eſt, partim vero ſubito nimis renaſcentia hæc, hydræ inſtar lerneæ, ſtamina coercenda ſunt. Vti compreſſionem validam, ita pariter ligaturam, quæ tamen potiſſimum hic requirerentur, vix ferre poterunt tam tenera cerebri vaſcula, ut ſubjectæ partes putridæ corruptionis periculo non exponantur, ad quam illo tempore jamdum proclives eſſe ſolent hæ partes, ut vel ſibi relictæ in eandem ruant. Hoc enim fato ſæpius ejusmodi ægros interiiſſe binis tantum obſervationibus, ex pluribus, quæ hinc inde proſtant, confirmaſſe ſufficiat. Priorem Cl. KOENIG in Miſcell. Nat. Cur Dec. II. Ann. I. Obſerv. 167. conſignavit; dum poſt cranium carcinomate exeſum, denudatamque & diſruptam duram matrem, ſenſim e foramine ampliore reddito cortex cerebri, tenui meninge adhuc ex parte obductus, prorupit, indiesque auctus pomi magnitudine extra cranium in conſpectum venit, unde tandem ægra

 poſt

poſt deliria ſopore fatali correpta obierat: poſt ſectionem, cerebrum in parte affecta corruptum & quaſi ſphacelatum apparuit, multoque pure virideſcente repletum, cujus non parva copia etiam circa principium medullæ ſpinalis & cerebellum hæſit. Alterum a Cl. ANHORNIO copioſe relatum in eorundem Ephemer. Dec. II. Anno IX. Obſ. 174. notamus, ubi poſt lapſum pueri ex equo, indeque laeſum dextrum bregmatis os, fungus ex cranio pertuſo emerſit, primo digitum craſſus, pollicem longus, qui per aliquod tempus exſiccantibus tractatus, parumve mutatus, tandem largius ſuccreſcere coepit, unde pulvere ex Euphorbio & alumine uſto inſperſo ſublatus fuit; intra viginti quatuor horas vero alius ovi gallinacei magnitudine excreuit, in quo valida vaſorum pulſatio percepta fuit, quem cum rodentibus fruſtra tentari cernerent, filo circa anguſtiorem radicem conſtrinxere, donec maxima pars cum inſigni fœtore tandem decideret, reliquiæue corruptæ ſepararentur, quas tamen ſtatim alius cinericei coloris, nucis juglandis magnitudine excepit, qui itidem poſt paucos dies ſponte quidem ſubſedit, relicto inſigni hiatu in ſubſtantiam cerebri penetrante, qui tamen vnius noctis ſpatio totus nouo fungo oppletus fuit : donec tandem ſub grauiſſimis ſymptomatibus quarto poſt acceptum vulnus menſe interiit; quorum mentione prætermiſſa, interiorem ſolum cerebri, prout poſt ſectionem deprehenſa fuit, faciem adhuc commemorabimus; ſiquidem inſignis pars de ſubſtantia cerebri ad baſin ejusdem vsque abſumta cernebatur, ventriculi

cum

cum omnibus encephali internis meatibus pure insigniter fœtente inundati, plexus choroidæi putridi, nigricantes & corrupti erant, inferiora cerebelli etiam inprimis dextro in latere ſanie fœtida conſumta reperiebantur, quin imo cum medulla ſpinali intra vertebrarum ſpecum pus deſcenderat.

§. XI.

Eadem fere noſtri ægri fata fuiſſe ex hiſtoria ſub initium enarrata patet, ſiquidem hic pariter pus copioſum ad ventriculos cerebri depoſitum, non eos ſolum cum plexibus choroidæis infecerat, ſed medullarem ſubſtantiam ad baſin fere vsque cranii in ichorem putridum conuerterat. Neque enim bonæ notæ pus in molli hac & friabili fabrica, tot tamen vaſis irrigata, & humorum copioſiori affluxui obnoxia, expectandum erit, inprimis ſi humores jamdum acriores, aliaue labe infecti fuerunt, ſed potius inflammatione in ejusmodi ægris excitata loco legitimæ ſuppurationis funeſta gangræna metuenda erit. Forte quidam læſos, in quibus magna etiam ſubſtantiæ cerebri pars ablata fuerit, melioribus fatis reſtitutos fuiſſe objicient, atque ad HILDANI experientiam, pluribus exemplis in Centur. I. obſeru. 13, confirmatam prouocabunt, cui etiam recentiores Chirurgi Galli in ſuis Commentariis p. 310. ſeqq adſtipulentur, qui prolixa de vulneribus cerebri diſſertatione, illud ſine certo mortis periculo varias ſectiones admittere poſſe crebriorum caſuum euentu docere, atque chirurgos ad tentanda in extremis periculis extrema

etiam remedia, præter ſpem ſæpe feliciter ceſſura, excitare ſtuduerint. At vero vti hæc felicis euentus exempla inter rariora potius & ſingularia referenda eſſe, quam vt ſimilem ſucceſſum vbique ſperare liceat, ipſi fateri coguntur; ita non negligendum videtur diſcrimen, quod inter læſiones a cauſa externa inflictas, & puris generationem a cauſa interna intercedit. Si enim homines ceteroquin valentes, bonisque ſuccis gaudentes, forte fortuna ita vulnerentur, vt diſſecto cranio pars ſimul cerebri tollatur, lætiora omnino ſperare licet, quoniam patente plaga remediis congruis acceſſus, puri vero liberior exitus, patet, atque blandis humoribus deperditum prompte reſtituitur: longe tamen deteriora ſecutura eſſe intelligimus, ſi malum a cauſa interna obortum fuit, aut vbi externæ etiam injuriæ præceſſerint, ab hac tamen ſuſtentatur, integumentis vero integris, vel exigua rima patentibus, aut exitu a fungo obturato, pus ibidem generatum intus occluſum detinetur, ſicque temporis tractu acrius redditum profundius medullarem ſubſtantiam exedit. Quale exemplum in Ephemer. N. C. Cent. VIII. obſ. 21. de carie oſſis bregmatis & temporum dextri cum cerebri putrefactione, in fœmina, quæ antea ulceribus venereis laborauerat, refertur: atque non minoris momenti in eorundem Actis phyſico medicis Vol. IV. obſeruat. 100. exhibetur; dum fœmina a contuſione exiguum ſub initium tumorem acceperat, qui vero poſt menſium ceſſationem in dies adauctus, & cum carie cranii conjunctus, demum ob peſſimam inflammationem,

nem, quæ magnam vtriusque cerebri ſubſtantiæ partem corruperat, & pus fœditiſſimum intus cumulatum funeſtus extitit: vt alia nunc his ſimilia taceamus. Quod ſi enim ſub initium, quamdiu intra corticalem ſubſtantiam hæret, aut exiguum cerebri ambitum occupat, ſua etiam functionibus cerebri integritas conſtet, latius tamen intra medullarem ſubſtantiam propagata, atque ad corpus vsque calloſum, imo ipſam medullam oblongatam penetrans corruptio, triſtiſſima profecto ſymptomata generabit. Oppreſſis enim aut arroſis ſtaminibus, a quibus tubuli nervoſi originem ducunt, ſenſuum pariter ac motuum turbas excitari neceſſe eſt; indeque vertigines, ſcotomias, deliria, ſoporoſos atque paralyticos affectus, aut motus conuulſiuos nunc particulares, nunc vniuerſales, intus latentis mali gravitatem indicare, breuique interitum accelerare cognoſcimus.

§. XII.

Non dubito fore, qui illud timidorum, ſuæque magis exiſtimationi quam miſerorum ſaluti proſpicientium, conſilium, *deſperatos non eſſe attingendos,* probantes, noſtrum etiam ægrum, tam grauibus malis correptum, ſuo potius fato relinquendum, quam ancipiti medelæ ſubiiciendum fuiſſe, judicio ex eventu deprompto, arbitrentur. Verum enim vero, quam diu tumor hic ſub tegumentis externis, quæ in parte capitis capillata præ ceteris partibus craſſiora ſunt, latebat, a quibus citum nimis ejus incrementum aliquantum coercebatur, phænomena in eodem obuia non omnem ſpem felicis ſucceſſus tollebant.

Si-

Siquidem tactu exploratus, durus atque immobilis deprehendebatur, & tumoris cystici, vel peculiaris abscessus, qui haud raro & in capite obseruantur, faciem præ se ferebat, quales sæpius optato cum successu illustris HEISTERVS exstirpauerat. Hos vero sibi relictos non solum mole indies augeri, sicque pondere molestos fieri, sed non raro materia intus contenta acriori reddita, folliculo demum destructo, partes vicinas quoque corrumpere constat; & in nostro etiam pericranium partesque substratas nobiliores affici, sensus ille vertiginis non raro perceptus indicabat, hinc tanto magis ad promptam medelam, quæ vlteriorem eius progressum sisteret, ferendam excitabat. Cum vero de cetero sensus satis sibi constarent, atque in motibus animalibus exercendis adhuc vegetus esset, & in ipsius tumoris exploratione grauiores molestias non perciperet, tam profundas malum radices egisse, atque ipsum cerebrum simul occupasse, & tam grauiter læsisse, nullo certo indicio constabat. Imo licet aliqua suspicio cranii forte ex parte corrupti oriretur, multiplex tamen experientia, quod hujus etiam caries, licet & caluariam omnino perforauerit, menyngibus præsertim adhuc integris, feliciter correcta atque sublata fuerit, in proposito confirmabat; et, si deterior etiam, quam indicia spondebant, interiorum status reperiretur, illud tamen simul intelligebatur, fonte mali non detecto illud emendari non posse, sed sibi etiam relictum in pejus certo ruiturum, cum tempestiue adhuc adhibita medela forte funestus exitus auerti posset. Quare merito grauissimis expertissimorum Medicorum atque Chirurgorum moniti obtemperandum erat, qui felicium præter spem etiam euentuum exemplis nos, in grauibus & interitum minitantibus casibus ad cuncta, quæ in artis potestate sunt, potius experienda, excitari volunt, quam vt omni auxilio destitutos deseramus ægros. Quod si maturius ab iis, qui curam nostri antea susceperant, initum fuisset consilium, feliciorem curationis successum exspectandum fuisse nulli dubitamus.

Fig: 1.

Fig: 2.

Fig: 3.

J. Schmidt fecit Brunsvigæ.